

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKÓW ZWIERZĄT W LATACH 2006-2008

Zakres wykonanych badań terenowych

W sumie pracami objęto 20 gatunków zwierząt. Wyniki prac monitoringowych na stanowiskach poszczególnych gatunków zostały zapisane w opracowanych formularzach bazodanowych i wprowadzone do systemu komputerowego.

Lista gatunków zwierząt objętych badaniami monitoringowymi w latach 2006-2008

Lp	Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczba stanowisk		
				2006	2007	2008
Bezkręgowce						
1	1032	skójka gruboskorupowa	<i>Unio crassus</i>	9 (3)	14 (4)	3 (1)
2	1037	trzepla zielona	<i>Ophiogomphus cecilia</i>	-	34 (5)	14 (2)
3	1065	przeplatka aurinia	<i>Euphydryas aurinia</i>	-	17 (6)	2 (1)
4	*1078	krasopani hera	<i>Euplagia</i> (= <i>Callimorpha</i>) <i>quadripunctaria</i>	11	20	-
5	*1084	pachnica dębowa	<i>Osmoderma eremita</i>	21	12	-
6	*1087	nadobnica alpejska	<i>Rosalia alpina</i>	7	23	-
7	*4021	konarek tajgowy	<i>Phryganophilus ruficollis</i>	-	7	-
8	*4024	sichrawa karpacka	<i>Pseudogaurotina excellens</i>	9	15	-
9	*9003	sówka puszczykówka	<i>Xylomoia strix</i>	-	1	1
Kręgowce						
10	1163	głowacz białopłetwy	<i>Cottus gobio</i>	9 (3)	6 (2)	-
11	1166	traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	-	62 (1)	445 (14)
12	1324	nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	-	23	21
13	*1352	*wilk	<i>Canis lupus</i>	-	3	3
14	*1354	*niedźwiedź brunatny	<i>Ursus arctos</i>	-	5	5
15	1361	ryś	<i>Lynx lynx</i>	-	3	3
16	*2608	*suseł perełkowany	<i>Spermophilus suslicus</i>	-	-	6
17	*2647	*żubr	<i>Bison bonasus</i>	-	-	5
18	*4003	*świstak tatrzański	<i>Marmota marmota latirostris</i>	-	1	1
19	*4006	*kozica tatrzańska	<i>Rupicapra rupicapra tatrica</i>	1	1	1
20	*4009	*strzebla błotna	<i>Eupallasella</i> (= <i>Phoxinus</i>) <i>percnurus</i>	3	2	3

*gatunki priorytetowe

W nawiasach podano liczbę obszarów, jeśli metodyka monitoringu gatunku zakłada z góry 2 poziomy badań (stanowisko traktowane jako „próba”)

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Przeprowadzone badania monitoringowe pozwoliły na ocenę stanu zachowania gatunków na badanych stanowiskach i obszarach.

W poniższej tabeli zestawiono wyniki oceny stanu zachowania na badanych stanowiskach obszarach dla wszystkich gatunków.

Kod	Nazwa polska i łacińska	Ocena dla regionu	Ocena stanu zachowania			
			Populacja	Siedlisko	Perspektywy	Ocena ogólna
Bezkręgowce						
1032	skójką gruboskorupowa <i>Unio crassus</i>	ALP – nie badano CON – (U1)	3 FV, 4 U1, 2 U2	3 FV, 4 U1, 2 U2	6 FV, 2 U1, 1 U2	2 FV, 6 U1, 1 U2
1037	trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	CON – (FV)	5FV, 2 U1	5FV, 2 U1	5 FV, 2 U1	5 FV, 2 U1
1065	przeplatka aurinia <i>Euphydryas aurinia</i>	CON – (U1)	2 FV, 3 U1, 1 U2	2 FV, 2 U1, 2 U2	2 FV, 3 U1, 1 U2	2 FV, 2 U1, 2 U2
*1078	krasopani hera <i>Euplagia (=Callimorpha) quadripunctaria</i>	ALP - XX CON - FV	3 FV 24 XX	26 FV 1 U2	13 FV 2 U2 12 XX	13 FV 1 U2 13 XX
*1084	pachnica dębowa <i>Osmoderma eremita</i>	ALP – nie badano CON - ?	8 FV, 5 U1, 1 U2 10 XX	10 FV, 13 U1, 1 U2	14 FV, 9 U1, 1 U2	8 FV, 15 U1 1 U2
*1087	nadobnica alpejska <i>Rosalia alpina</i>	ALP – U1↓	0 FV, 5 U1, 4U2 22 XX	8 FV, 1 U2 22 XX	14 FV, 10 U1 7 U2	6 FV, 9 U1, 12 U2 4 XX
*4021	konarek tajgowy <i>Phryganophilus ruficollis</i>	CON - FV	7 FV	4 FV 2 U1 1 U2	F4 FV 2 U1 1 U2	4 FV 2 U1 1 U2
*4024	sichrawa karpacka <i>Pseudogaurotina excellens</i>	ALP – U1	2 FV 10 U1, 7 U2 2 XX	14 FV 7 U1,	10 FV 11 U1,	6 FV 13 U1, 2 XX
*9003	sówka puszczykówka <i>Xylomoia strix</i>	CON - XX	XX	XX	XX	XX
Kręgowce						
1163	głowacz białopletwy <i>Cottus gobio</i>	ALP – nie badano CON - ?	2 FV, 1 U1	2 FV, 1 U1	3 U1	2 FV, 1 U1
1166	traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	ALP – nie badano CON – (U1)	7FV, 1U1, 4U2, 2XX	7FV, 4U1, 1U2, 2XX	6FV, 3U1, 2U2, 3XX	7FV, 2U1, 3U2, 2XX
1324	nocek duży – lato <i>Myotis myotis</i>	ALP – ? CON – (U1)	15FV, 3U1, 3 U2, 2 XX	20 FV, 3 U1	11FV, 5U1, 1U2 6XX	10FV, 8U1, 5U2
1324	nocek duży – zima <i>Myotis myotis</i>	ALP – nie badano	8FV, 3U1,	4FV, 8U1	4FV, 4U1, 4XX	1 FV, 11 U1

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

		CON - FV	1XX			
*1352	wilk <i>Canis lupus</i>	ALP – nie badano	2FV 1 U1	2FV 1 U1	2FV 1 U1	2FV 1 U1
		CON - ?				
*1354	niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i>	ALP – U2	1 FV 1 U1 3 U2	1 FV 2 U1 2 U2	3 FV 1 U1 1 U2	1 FV 3 U1 1 U2
1361	ryś <i>Lynx lynx</i>	ALP – nie badano	1 FV, 2 U1	3 FV	1 FV, 2 U1	1 FV, 2 U1
		CON - ?				
*2608	suseł perełkowany <i>Spermophilus suslicus</i>	CON – U2	2 FV 4 U2	3 FV 2 U1 1 U2	2 FV 4 U2	2 FV 4 U2
*2647	żubr <i>Bison bonasus</i>	ALP – U1	3 FV, 2 U1	3 FV, 2 U1	1 FV, 4 U1	3 FV, 2 U1
		CON – U1				
*4003	świstak tatrzański <i>Marmota marmota latirostris</i>	ALP - FV	FV	FV	FV	FV
*4006	kozica tatrzańska <i>Rupicapra rupicapra tatrica</i>	ALP – U1	U1	FV	FV	FV
*4009	strzebla błotna <i>Eupallasella (=Phoxinus) percunus</i>	CON - ?	5 FV	2 FV, 3 U2	2 FV, 1 U1, 2 U2	2 FV 3 U2

W przypadku 11 spośród 20 monitorowanych gatunków zakres badań 2006-2008 pozwala na ocenę ich stanu zachowania nie tylko na badanych stanowiskach i obszarach, ale także w skali kraju lub jednego z regionów biogeograficznych, ponieważ monitoringiem objęto wszystkie miejsca występowania tych gatunków lub ich odpowiednią reprezentację. Są to takie gatunki, jak przepłotka aurinia, krasopani hera, nadobnica alpejska, konarek tajgowy, sichrawa karpacka, sówka puszczykówka, niedźwiedź brunatny, suseł perełkowany, żubr, świstak i kozica. Również w odniesieniu do kolejnych 3 gatunków (trzepla zielona, traszka grzebieniasta, nocek duży) dobór stanowisk do badań pozwala na wyciągnięcie pewnych wniosków co do stanu zachowania krajowych populacji. Spośród tych 14 gatunków jedynie 4 (trzepla zielona, krasopani hera, konarek tajgowy i świstak) znajdują się we właściwym stanie zachowania, stan 9 gatunków oceniono jako niezadowolający (U1), a jednego (suseł perełkowany) jako zły (U2). We wszystkich przypadkach oceny stanu zachowania, które można wyprowadzić na podstawie badań monitoringowych potwierdzają oceny przedstawione w raportach do Komisji Europejskiej 2007, które były oparte na całej dotychczasowej wiedzy o gatunkach. Pomimo poprawy stanu wiedzy o występowaniu krasopani hera i nadobnicy alpejskiej ich stan nadal pozostaje nieznanym, choć w przypadku krasopani hera na większości stanowisk określono go jako właściwy (FV).

W przypadku pozostałych 6 gatunków (skójką gruboskorupowa, pachnica dębowa, głowacz białołety, wilk, ryś, strzebla błotna) wyniki przeprowadzonych badań pozwalają wnioskować o stanie ich zachowania jedynie na poziomie badanych stanowisk i obszarów Natura 2000. Za wyjątkiem wilka i głowacza białołetwego, ogólny stan zachowania tych gatunków na większości stanowisk przedstawia się niezadowolająco (U1) lub źle (U2).

Stan zachowania populacji

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

Na większości badanych stanowisk stan populacji oceniano jako niezadowolający. W przypadku takich gatunków jak nocek duży, czy strzebla błotna oceny stanu populacji na stanowiskach są nieco lepsze niż oceny ogólne stanu zachowania. O słabszej ocenie ogólnej decydował w takiej sytuacji stan siedlisk i perspektywy zachowania gatunku. W przypadku niektórych gatunków o skrytym trybie życia (krasopani hera, pachnica dębowa i nadobnica alpejska) na wielu ich stanowiskach nie udało się jednoznacznie ocenić stanu populacji i określano go jako nieznaną. Wtedy ocena ogólna opierała się jedynie na ocenie stanu siedliska i perspektyw zachowania (jeśli możliwe było ich określenie).

Stan siedliska

W przypadku większości gatunków stan siedlisk na stanowiskach uzyskiwał podobne oceny jak stan populacji. Przeważały oceny „stan niezadowolający” (U1), spowodowane postępującymi zmianami siedliskowymi, najczęściej w wyniku negatywnych oddziaływań antropogenicznych a także naturalnymi, np. sukcesja roślinna na półnaturalnych otwartych siedliskach, gdzie zaniechano użytkowania. W przypadku takich gatunków jak nocek duży, czy strzebla błotna stan siedlisk oceniono gorzej niż sam stan populacji (gatunek prawdopodobnie zareaguje z opóźnieniem na pogarszające się warunki środowiska. Otrzymane wyniki wskazują, że główne działania ochronne powinny koncentrować się na poprawie stanu siedlisk.

Perspektywy ochrony

W obliczu aktualnego stanu siedlisk oraz istniejących oddziaływań perspektywy zachowania gatunków na większości stanowisk oceniane są jako niewłaściwe lub złe. Z reguły ocena perspektyw jest podobna jak ocena stanu zachowania populacji i siedlisk. Bywa jednak, że jest to ocena niższa niż np. ocena aktualnego stanu siedliska, co świadczy o tym, że o ocenie perspektyw zdecydowały przewidywane zmiany siedlisk. Dotyczy to nocka dużego, rysia, żubra.

Reasumując, wyniki monitoringu gatunków zwierząt wskazują na przeważający niewłaściwy stan ich zachowania; wśród takich gatunków jest aż 8 priorytetowych. Dla większości przypadków można określić przyczyny takiego stanu (por. sprawozdania zbiorcze koordynatorów – zał. 3) i ewentualnie zalecić działania ochronne.

Wyniki badań wskazują też, że jeden z gatunków Natura 2000 – sówka puszczykówka *Xylomoia strix* nie występuje w Polsce. Otwartą kwestią pozostaje, czy należy usunąć go z listy gatunków chronionych prawnie i listy gatunków, których siedliska mają być chronione w sieci Natura 2000, jak sugeruje koordynator. Być może należy jeszcze powtórzyć poszukiwania w kolejnym okresie sprawozdawczym (2014-2019).

Ważnym efektem monitoringu 2006-2008 jest poszerzenie naszej wiedzy o występowaniu w Polsce czterech badanych gatunków (sichrawa karpacka, nadobnica alpejska, krasopani hera, czy traszka grzebieniasta). Generalnie, wyniki przeprowadzonych badań wskazują, że należy je wykorzystać do zweryfikowania dokumentacji zgłoszonych już do Komisji Europejskiej Specjalnych Obszarów Ochrony Siedlisk sieci Natura 2000 i generalnie do zoptymalizowania sieci (wyznaczenia dodatkowych obszarów Natura 2000 lub zweryfikowania granic zaproponowanych obszarów). Należy je także wykorzystać do kolejnej oceny stanu zachowania gatunków w sprawozdaniu 2013 do Komisji Europejskiej, a przede wszystkim do planowania i wdrożenia działań ochrony czynnej. Należy tu zaznaczyć, że w przypadku niektórych gatunków (np. suseł perełkowany, żubr, nocek duży, przeplatka aurinia) takie działania są już podejmowane, choć mogą dotyczyć tylko

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

niektórych stanowisk. Monitoring 2006-2008 dostarcza też wskazówek co do równoległego prowadzenia badań podstawowych, niezbędnych dla uzupełniania luk w wiedzy o pewnych gatunkach, a także doskonalenia metodyki monitoringu.